

Irakin ja Iranin välinen sota

Irakin joukkojen hyökkäys Iranin puolelle rajajokea alkoi syyskuussa 1980. Taustana oli edellisenä vuonna Iranissa alkanut islamilainen vallankumous ja sen jälkitilanteessa tapahtunut Yhdysvaltojen suurlähetystön henkilöstön ottaminen panttivangeiksi. Heidän vapauttamisestaan neuvoteltiin yhä syksyllä 1980. Sekä Irakissa että Yhdysvalloissa pelättiin Iranin vallankumouksen leviävän ja uhkaavan Persianlahden vakautta. Irakin johtaja Saddam Hussein saattoi laskea, että vallankumouksen heikentämä ja panttivankikriisin poliittisesti sitoma Iran ei pystyisi tehokkaasti vastarintaan. Maiden välisen rajan kulku oli pysynyt monin paikoin kiistanalaisena, ja rajakahakoita sattui pitkin kesää 1980. Irakilaiset olivat kyenneet varustamaan armeijansa verraten hyvin, mutta koulutustaso oli heikohko ja raja-alueen väestö epäluotettavaa -- etelässä iranilaismielisiä shia-muslimeja ja pohjoisessa kurdeja.

Iranin armeija toipui nopeasti ensi tappioistaan ja kykeni keväällä 1982 aloittamaan laajan vastahyökkäyksen, joka työnsi irakilaiset omalle puolelleen rajaa ja vielä ylikin. Kun Iranin hyökkäys uhkasi öljyn tuotantoa ja kuljetuksia Persianlahdella, Saudi-Arabia, Kuwait ja Yhdysvallat alkoivat tukea Irakia. Lähivuosien kuluessa Iran onnistui pitämään taistelut Irakin puolella mutta ei päässyt merkittäviin tavoitteisiin.

Sodan pitkittyessä Yhdysvallat kietoutui sen tapahtumiin mukaan yhä tiiviimmin. Amerikkalaiset suojasivat Persianlahden laivaliikennettä sekä antoivat Irakille aseita, tiedustelutietoja ja sotateollisuuden tarvitsemia tärkeitä raaka-aineita. Amerikkalaiset yrittivät painostaa molempia osapuolia sodan lopettamiseen. Neuvostoliitto varusti massiivisesti Irakin asevoimia, ja Ranskan osuus oli huomattava.

Irak käytti iranilaisten suurhyökkäysten torjuntaan ja kapinallisia heimoja vastaan myös kemiallisia aseita. Lisäksi molemmat puolet tulittivat kaupunkeja ohjuksilla. Lopulta Irakin armeija löi iranilaiset omalle puolelleen rajaa.

YK:n välityksellä saatiin aikaan aseleposopimus heinäkuussa 1988, jolloin rajan kulku määrättiin kahdeksan vuoden takaisen tilanteen mukaiseksi. Aselevon toteuttamista asettui valvomaan YK:n tarkkailuosasto. Sodan jälkivaikutuksia selviteltiin kuitenkin vielä pitkään.

Sodasta aiheutui osapuolille erittäin raskaat ihmistappiot, yhteensä ehkä miljoona kuollutta, ja sotamateriaalin kulutus oli velkaannuttanut erityisesti Irakin. Riita sotavelkojen takaisinmaksusta muodostui pääsyyksi Irakin hyökkäykselle Kuwaitiin elokuussa 1990, jolloin seurauksena oli Yhdysvaltojen interventio ja Persianlahden sota.

Internet: https://fi.wikipedia.org/wiki/Irakin%E2%80%93Iranin_sodan_tausta, https://fi.wikipedia.org/wiki/Irakin%E2%80%93Iranin_sota, http://en.wikipedia.org/wiki/Iran-Iraq_War, <http://www.globalsecurity.org/military/world/war/iran-iraq.htm>.